

НОК ИЛИ НОКАУТ

Д-р Георги Чалдъков

13.10.2009 г.

“По държавата, защото не дава пари за НОК.”

Неманя Костурица, на въпрос на журналист по кого би хвърлил обувка (1)

Стига волейбол, борба и футбол – така навярно си е казал президентът Първанов и тези дни, след унижителната футболна загуба на българските треньори в Кипър, изнесе прекрасна (state-of-the-art) лекция за науката, както ще стане дума в това есе за ролята на държавата и бизнеса за развитието на науката, образованието и културата (НОК).

От Общото събрание на Българско книжовно дружество, състояло се през септември 1869 г. в Браила, Румъния, изминаха 140 години - тук няма да качвам на ринга първия председател на Дружеството професор Марин Дринов, тримандатния председател на БАН акад. Иван Юхновски, заместника му акад. Никола Съботинов и акад. Евгений Головински (въпреки че и двамата са родени в Бургас), защото професорът и академиците са в различни етични категории. Това обаче не е попречило на Българското книжовно дружество да се преименува в Българска академия на науките (БАН) – и преди дни тя празнува 140-годишнината си в Народния театър "Иван Вазов".

На тържеството участва и президентът на България - той настоятелно призова да се възроди възрожденския дух и действие за спомоществователство – за науката, не само за спорта. Защото - добавям аз - по-добре е да имаме един Нобелист в науката и литературата, отколкото няколко олимпийски и световни шампиони. Българите се нуждаем от спорт за здраве, а не от олимпийски спорт. Така както - от НОК, а не от чалги, реалити шоу, конкурси за миски и постмодерна (“лай...”) поезия. Нужни са ни професор Михайл Давидов (отдавна напусна милата родина и прави световна биомедицинска наука в Хамбург - родния град на майка му), професор Дарина Кръстинова - със скалпела си разкрасява лицата на цяла Франция, д-р Камен Вълчанов – приспива пациентите в най-голямата болница за

кардиоторакална хирургия във Великобритания, д-р Антон Тончев – след пет години научна работа в Япония, един от най-продуктивните невробиолози в света, художниците Милко Божков, Стоян Цанев и Стоимен Стоилов (във Виена), режисьорите Александър Морфов и Явор Гърдев...

Но да се върнем в Народния театър на рождения ден на БАН – президентът Първанов прояви много окуражаващо, държавническо мислене - зов за действие (2) и съдействие за развитието на българската наука. *Nota bene*: Президентът се тревожи от "тенденцията на деинтелектуализация на българското производство". Аз - от тенденцията на деинтелектуализация и дефинансиране на българската НОК - ако държавата и частният бизнес не съдействат за развитието на НОК, вероятността държавата да изпадне в НОК-аут става все по-осезаема (3).

Много тревожно, дами и господа в Народното събрание и Министерския съвет – нали!

1. Тогава Костурица отговорил: “По Бил Клинтън, защото бомбардира страната ми.” Известно е, че от 2005 г. Костурица, като източно-православен християнин, смени първото си име - от Емир вече е Неманя.
2. “A call to action” - както тези дни - като научи, че е удостоен с Нобелова награда за мир - президентът Обама писа на един мой американски приятел и голям учен.
3. В съвременната клетъчна и молекулна биология много често се изследват “нокаутирани мишки” (knockout mice) – премахва се ген, кодиращ протеин, от функцията на който се интересуваме, и отчитаме какво се случва с живота на “нокаутираните” мишки – ако по-лесно се разболяват, примерно, от атеросклероза, това показва, че този ген има важна роля за предпазване от атеросклероза... От опита на развитите страни е известно е, че стимулиране на гените за НОК, води до подобряване на икономиката и качеството на живот на хората и обществото.